

Elment az első városi táncházi prímás, Halmos Béla (1946-2013)

Írta: Abkarovits Endre, 2013-08-05



Halmos Béla a tavalyi Ünnepi Könyvhéten a Vörösmarty téren (fotó: Abkarovits Endre)

Július 18-án váratlanul elhunyt (dr.) **Halmos Béla** népzeneész, népzenekutató. Temetése *augusztus 9-én* a Farkasréti-temetőben lesz. A Makovecz Imre által tervezett ravatalozóból indul a menet, aki maga is gyakori látogatója volt Halmos Bélának táncházainak. Előző este a Hagyományok Házában zenés virrasztást tartanak, ahol a legjelentősebb prímások fognak sorban fellépni és muzsikálni emlékére.

Halmos Béla életét és munkásságát nagyon nehéz egy rövid nekrológban összefoglalni, annyira szerteágazó, sokrétű volt tevékenysége. Építész mérnöknek indult, egy ideig dolgozott is ilyen minőségben. Gyerekkora óta tanult zenélni, komolyzenei együttesekben is játszott brácsán. Aztán a hatvanas években a gitár lett a legtöbb fiatal zenész hangszere, s ő is ezen játszott műegyetemi éve alatt csoporttársával, *Sebő Ferenc*cel. (Emellett az egyetem szimfonikus zenekarában is játszottak mindketten.) Az akkor „beat” zenének nevezett irányzat dalai mellett egyre

többször igyekeztek visszanyúlni a magyar népzenehez. Amit ma „világzene” címszó alatt sokan művelnek, azt ők már akkor megvalósították: autentikus népdalokat dolgoztak fel és gitárkísérettel adták elő. A kor népszerű televíziós vetélkedőjében is ilyenekkel indultak, s Béla a döntőbe is bekerült a szokatlan hangzás ellenére.

Életükben azonban hamarosan nagy változás következett. A rádióban és *Martin György* táncfolklorista lakásán eredeti, régi stílusú erdélyi népdalokat, s falusi bandák hangszeres játékát hallották, s rájöttek, ez az a hangzás, amit kerestek. Elkezdtek gyakorolni a széki zenét, s Martin elvitte őket a *Bartók együttes* próbájára, ahol megismertette őket *Timár Sándorral*, akinek tánctanítási módszertana mára világhírű. Az együttes addig magnófelvételekre próbált, s Timár megörült, hogy itt van két fiatal zenész, akik élő zenével tudnák kísélni a táncosokat. Hamarosan kijutottak Székre is, ahol több banda muzsikált, s az ottani primásokkal való találkozás meghatározó volt későbbi életükre.

1972-ben rendezték az első pesti táncházat széki mintára négy vezető táncegyüttes táncosainak részvételével. A *Bartók együttes* azonban hamarosan nyitott a nagyközönség felé, hogy bárki megtanulhassa ezeket a táncokat: kezdetben csak a székit, aztán jött sorba a többi tájegysége a történelmi Magyarországnak. A zenészek addig ahhoz voltak szokva, hogy kottából játszottak, a falusi zenészek muzsikáját viszont csak hallás után lehetett tőlük elsajátítani. **Halmos Béla** azonban lejegyezte a többi zenész számára a dallamokat. Akkortájt nem volt népzeneész-képzés, tábortokat szerveztek ilyen célra, s elmondható, hogy a kor szinte valamennyi jelentős zenészenek indulásában **Halmos Béla** ott bábáskodott.

A hetvenes évek nagy részében a *Sebő együttes* primása volt. Az évtized végén aztán úgy döntött, hogy inkább a tudománynak szenteli ideje nagyobbik részét. A hangszeres népzene kutatása messze elmaradt a vokális népdaloké mellett. **Halmos Béla** volt az első, aki egész zenekarok játékának lejegyzésére vállalkozott, s ebből írta disszertációját is. A népzeneészek között ő volt az első, aki kandidátusi fokozatot szerzett, de doktori címét előadóként sohasem használta.

Őt sohasem a koncertezés vonzotta, hanem a táncmuzsikálás. Bár ezzel sohase hagyott fel teljesen, heti rendszerességű muzsikálásra egy évtized kihagyás után került sor, amikor meghívták a *Kalamajka együttes* primásának. Velük muzsikált egészen addig, amíg társai közül ketten is meghaltak, s így megszűnt az együttes. Híres Molnár utcai táncházaik emlékét őrzi a *Széki pár* című lemezük.

A zenélés mellett rendkívül sokrétű tevékenységet folytatott. Televíziós népzenei magazinok zenei szerkesztője volt; sorozatokat készítettek *Szomjas György* filmrendezővel falusi zenészekről, melyek előbb videón,

majd DVD-n jelentek meg; megszervezte és vezette a *Táncház Archívumot*, amely a mozgalom dokumentumait gyűjtötte össze és digitalizálta; szüntelenül tanított: először csak tanfolyamokon, de mióta beindult a népzene oktatása a *Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen*, ott is. És járta folyamatosan az országot, zsűrizett, muzsikált, tanított, szervezett. Talán ez a túlhajszolt életmód is hozzájárulhatott korai halálához.

Szerencsésnek mondhatom magam, hogy az utolsó tizenöt évben személyes barátság alakult ki kettőnk között. Életéről talán én írtam a legtöbbet, egyre hosszabb interjúk formájában, melyek gyűjteményes és önálló kötetekben jelentek meg. (*Táncházi portrék*, 2002; *Csodaszarvas I.*, 2005; *Meg kell a búzának érni...* 2012) Tehetsége, sokoldalúsága mellett elsősorban emberi tulajdonságaiért tiszteltem, aki mindig közvetlen, segítőkész, szerény volt, s számtalan kitüntetése mellett is maradt ugyanaz az ember, aki mindig is volt. Halála kulturális életünk nagy vesztesége.

Abkarovits Endre